

MOLLU HEINO, TIINA HEISKA, TIINA ELINA NURMINEN,
SARA ORAVA JA ELSA SALONEN

Inhottava mysteeri

13.8.2021–5.9.2021

Darwin loi sanonnan inhottava mysteeri kuvaamaan kukkien maailmanvalloitusta. Kukka on koppisiemenisen kasvin kypsä kukinto, jossa sijaitsevat kasvin heteet ja emit, joiden pölyttyessä kasvi kykenee tuottamaan siemeniä ja sitä kautta lisääntymään. Kukkivat kasvit valloittivat maailman näennäisesti silmänräpäyksessä, kun taas muut suuret ryhmät, kuten nisäkkäät, kehittyivät vähitellen. Tämä kukkien leviämisenopeus on suorassa ristiriidassa Darwinin esittämän luonnollisen valinnan kanssa ja hän pelkäsi tämän selittämättömän palapelin osan heikentävän hänen koko evoluutioteoriaansa.

Kukille on kautta historian ja lähes kaikissa maailman kulttuureissa määrätynyt feminiinisiä assosiaatioita. Muinaisille kreikkalaisille ja roomalaisille kukat sulautuivat heille merkityksellisiin legendoihin. Monet kukat mm. lilja, ruusu, granaatiomena ja unikko olivat kaikki rakkauden, kauneuden, nautinnon ja lisääntymisen jumalattarien Afroditen ja Venuksen symboleja. Kristinuskon levitessä keskiajan alkupuolella Euroopassa, kirkko halusi poistaa kaikki assosiaatiot pakanauskontojen kanssa ja kielsi kukkasymboliikan ja kukkiin liittyvät rituaalit. Samalla kasvien tuntemus ja niillä parantaminen vähentyivät huomattavasti. Puutarhanhoito ja kasvitietämys siirtyivät vähitellen enenevässä määrin luostareihin ja kirkolle kertyi valtaa kukkasymboliikan kontrolloimiseen.

Kukat ja naiset on nähty hentoina ja hauraina ja niille on annettu hyvin vähän muuta kuin esteettistä arvoa. Länsimaisessa taiteessa yksittäisiä kukkia on käytetty feminiinisten hyveiden symboleina. Tällaisia kukkia olivat esimerkiksi ruusu ja valkoinen lilja, jotka edustivat länsimaiseen naiseuteen liittyviä stereotyyppisiä hyveitä, kuten henkinen ja seksuaalinen puhtaus, rakkaus ja kauneus. Kukat on esitetty epäitsenäisinä ja passiivisina, niiden ensisijainen tarkoitus on olla koristeena. 1800-luvun eurooppalaisessa taiteessa myös naiset, erityisesti nuoret varakkaat valkoihoiset, kuvattiin usein kukkien kaltaisina puhtaasti kauniina ja esteettisinä esineinä, ilman omaa toimivaltaa.

1700-1800-luvuilla naisten osallistuminen ammatilliseen taidekoulutukseen oli kielletty tai ainakaan yhteiskunnan normit eivät pitäneet sitä sopivana. Siveelliset ja kunnialliset naiset saivat kuitenkin rauhassa harrastaa kukka-asetelmien maalausta. Koska kukkia oli jo useampia satoja vuosia pidetty kontrolloituina, passiivisina ja esteettisinä motiiveina, saatettiin katsoa, että niiden maalaaminen oli kaltaisilleen herkille naisille sopiva aihe. Kun tunnistamme, keskiajalta kumpuavan tradition mukaisesti, valkoisen liljan edustavan maaluksessa viatonta Neitsyt Mariaa, olemme ehkä unohtaneet, että samaa kukkaa käytettiin Afroditen ja Venuksen yhteydessä kuvaamaan hedelmällisyyttä ja erotiikkaa.

Darwinin kuvaama inhottava mysteeri ei ole vielä kukaan ratkennut, mutta olemmeko me valmiita 2020-luvulla antamaan taiteilijalle vapauden ja kunnioituksen tulkita moniäänisesti tätä inhottavan mysteerin aihetta?